

Summary

An archaeological excavation conducted in connection with the construction of a cycleway in Uničov, within the cadastral area of Dolní Sukolom (Olomouc District), uncovered two cremation graves of the Lusatian culture, with the cremated remains deposited in ceramic vessels.

Marek Kalábek

Valtovice (okr. Znojmo)

„Weinzierl“, „Theilungen“, parc. č. 1125/1.

Starší doba bronzová, únětická kultura. Sídliště. Skupina/síť sond. Záchraný výzkum. AMČR: M-202503922.

Lokalizace: WGS-84: 48.7893908N, 16.2267908E

V průběhu roku 2025 probíhaly v jihovýchodní části extravilánu, těsně přiléhajícímu k okraji obce výkopové práce související s budováním inženýrských sítí pro plánovanou satelitní výstavbu (Rožnovský 2026). V první fázi byla provedena v trase budoucích pozemních komunikací hrubá skrývka ornice. Během archeologického dohledu bylo v podorniční vrstvě zachyceno velké množství nálezů, především keramických střepů. V místech s největšími koncentracemi artefaktů byly položeny archeologické sondy, ve kterých se nám podařilo zachytit celou řadu zahloubených objektů, především zásobních jam. V některých případech byly nevelké sídlištní jámy zahloubeny pouze do kulturní vrstvy. Během sondážního výzkumu se podařilo získat poměrně početný soubor movitých archeologických nálezů, v němž výrazně převažuje keramický materiál. Obsáhla je také kolekce kamenné štípané industrie. Všechny zkoumané objekty datujeme do období únětické kultury. V druhé fázi stavebních prací byly v prostoru hrubé skrývky vedeny liniové výkopy inženýrských sítí (kanalizace a vodovod). Archeologický dohled probíhal průběžně v návaznosti i na tyto výkopové práce, nicméně již s negativním výsledkem.

Literatura

AMČR: Záznam M-202503922 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202503922>.

Rožnovský, D. 2026: *Výstavba IS pro RD Valtovice – Lokalita Východ*. Rkp. nálezové zprávy M-TX.202600099. [cit. 2026-04-09].

Uloženo: Archiv nálezových zpráv Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i. DOI: 10.60585/M-TX-202600099.

Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-202600099>.

Summary

During a rescue archaeological excavation in the cadastral area of Valtovice (Znojmo District), several subsurface features of the Únětice culture were investigated. These pits yielded a relatively large assemblage of pottery as well as a collection of chipped stone artefacts.

David Rožnovský, Jana Bauerová

Velký Týnec (okr. Olomouc)

Hradisko, parc. č. 840.

Kultura popelnicových polí. Výšinné sídliště. Povrchový sběr. Průzkum. AMČR: M-9002603A.

Lokalizace: S-JTSK: -540273.64, -1127307.87; -540245.14, -1127259.11; -540147.62, -1127275.74; -540194.63, -1127333.12

V dubnu roku 2018 provedli pracovníci Národního památkového ústavu, ÚOP v Olomouci P. Šlězár, K. Faltýnek a J. Novák povrchovou prospekci na lokalitě Hradisko na katastru Velkého Týnce a Čechovic (SAS). Prospekce proběhla v partnerské spolupráci v rámci projektu NAKI II „Moravské křižovatky“ a byla zaměřena na průzkum vytipovaných výšinných poloh ve vztahu k historickým komunikacím (Vránová 2026).

Lokalita se nachází na jednom z vrcholů jižního konce Nížkého Jeseníku, konkrétně na hraně, kdy jeho část Tršická pahorkatina přechází do plošší krajiny Středomoravské nivy. Nejblíže vodotečí je potok Týnečka, který protéká cca 370 m severním směrem, pod úpatím kopce. Nadmořská výška se v místě nálezů pohybuje v rozmezí 292–299 m. Lokalita leží na vrcholové plošině kopce zvaného Hradisko.

Během prospekce byl nalezen nepočetný soubor movitých artefaktů (zlomky keramiky a mazanice). Materiál byl selektivně sbírán na ploše s povrchem mírně narušeným mechanizací při odstraňování náletových dřevin a v místech přirozené bioturbace – čerstvé krtince. Keramiku lze datovat do období doby bronzové, pravděpodobně do období popelnicových polí. Přesnější datování není možné vzhledem k absenci charakteristických znaků na keramice.

Zájem o tuto lokalitu spadá již do 80. let 19. století, kdy členy Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci J. Havelku (1885, 108) a V. Houdka (1888, 157) zaujala svou výraznou polohou i názvem. Svou pozornost jí ve 30. letech 20. století věnoval i I. L. Červinka (1930, 90–91). Ve svých článcích hovoří o zbytcích hliněných valů špatně čitelných v terénu, které jsou dále rozorávány, a také o nálezech v ruce vyráběné keramiky na polích pod vrcholem Hradiska. Všichni zmínění autoři datují lokalitu Hradisko do období středověku. Hliněné valy dnes již nejsou na lokalitě patrné.

Výše uvedené zmínky sice naznačovaly existenci pravěkého či raně středověkého osídlení této polohy, ale až výsledky povrchové prospekce z roku 2018 přinesly jednoznačné potvrzení lidských aktivit v těchto místech, a to minimálně v době bronzové.

Literatura

AMČR: Záznam M-9002603A [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-9002603A>.

Červinka, I. L. 1930: Zapomenuté hrady a tvrze moravské. *Časopis Vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci* XLIII, 84–94.

Havelka, J. 1885: Vlast naše za pravěku slovanského (pokračování). *Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci* II(7), 105–111.

Houdek, V. 1888: O staroslovanských hradech (dokončení). *Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci* IV(16), 154–161.

SAS: Vitula, P. 1997: Velký Týnec – Hradisko, Na Kalvárii – Území s archeologickými nálezy [online]. In: *Informační systém o archeologických datech. Státní archeologický seznam ČR*. © 2026 Národní památkový ústav. Datum aktualizace 08. 06. 2023. ID_SAS 27539, poř. č. SAS 25-11-21/5. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://isad.npu.cz/velky-tynec-hradisko-na-kalvarii-27539>.

Vránová, V. 2026: *Nálezová zpráva o povrchové prospekci Velký Týnec – ulice Zámecká; trať Hradisko* Rkp. nálezové zprávy M-TX-20260010. [cit. 2026-04-09]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Národního památkového ústavu – Územního odborného pracoviště v Olomouci. DOI: 10.60585/M-TX-202600101. Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-202600101>.

Summary

In 2018, employees of the National Heritage Institute, Olomouc Regional Office, carried out a surface survey at the Hradisko site in the cadastral areas of Velký Týnec and Čechovice (Olomouc District) as part of the NAKI II project *Moravian Crossroads*. Pottery and daub fragments recovered during the survey provided unequivocal evidence of prehistoric occupation of the site during the Bronze Age.

Vendula Vránová, Pavel Šlězár, Jakub Novák, Karel Faltýnek

Velký Týnec (okr. Olomouc)

Ul. Zámecká, parc. č. 204/3, 204/4, 203, 205.

Kultura popelnicových polí. Místo sběru. Povrchový sběr. Průzkum.

AMČR: M-9002603A.

Lokalizace: S-JTSK: -541744.20, -1126788.25; -541718.19, -1126789.25; -541714.19, -1126741.24; -541763.70, -1126720.74

V dubnu roku 2018 a březnu roku 2019 provedli pracovníci Národního památkového ústavu, ÚOP v Olomouci, P. Šlězár, K. Faltýnek a J. Novák opakovanou povrchovou prospekci na lokalitě v intravilánu obce Velký Týnec. Prospekce proběhla v partnerské spolupráci v rámci projektu NAKI II „Moravské křižovatky“ a byla zaměřena na průzkum vytipovaných výšinných poloh ve vztahu k historickým komunikacím.

Lokalita se nachází na menší ostrožně uprostřed obce, kterou ze severní a východní strany obtéká potok Týnečka, do něhož se přímo pod severním svahem ostrožny vleává potok Beroňka. Nadmořská výška se v místě nálezů pohybuje v rozmezí 225–233 m.

V jižní části ostrožny stojí barokní zámek a barokní kostel Nanebevzetí P. Marie. Na severním konci ostrožny se dnes nachází mateřská škola se zahradou. Během prospekce byly podél chodníku na jižním konci areálu školky a v prostoru zalesněného severního a severovýchodního svahu nalezeny keramické zlomky (41 ks), mazanice (4 ks) a fragmenty pravděpodobně metalurgické strusky (4 ks). Nálezy se nacházely v sekundární poloze na povrchu terénu, kam byly vyneseny v důsledku intenzivní bioturbace (zejména v čerstvých krtinách) a v důsledku narušení humózní vrstvy kořenovým systémem stromů. Keramiku lze datovat do období popelnicových polí doby bronzové, laténu a v menší míře do vrcholného středověku. Přesnější datování není možné vzhledem k absenci charakteristických znaků na keramice.

Nicméně i přesto nám povrchová prospekce pomohla rozšířit poznání zdejší lokality (SAS). Doposud bylo z archeologických pramenů známo pouze osídlení z doby kultury popelnicových polí (kultura lužická a slezskoplatěnická), zachycené archeologickým záchranným výzkumem v roce 1999 u kostela Nanebevzetí P. Marie (Tajer 2000; Vránová 2003, 46). K lokalitě se také váže již první zmínka o archeologickém nálezu v obci, kterou publikoval F. J. Schwoy (1793, 464). Roku 1773 byly při úpravě cesty mezi kostelem a zámekem odkryty hroby s lidskými skelety v poloze na boku, vybavené měděnými artefakty v oblasti hlavy.

Závěrem lze konstatovat, že na základě archeologického materiálu nalezeného během prospekce v letech 2018 a 2019 můžeme nově předpokládat osídlení celé plochy ostrožny minimálně v době bronzové, v období kultury popelnicových polí. Přínosem je pak nově doložené osídlení z doby laténské, které rozšiřuje naše znalosti o polykulturním charakteru této lokality.

Literatura

AMČR: Záznam M-9002603A [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-9002603A>.

Schwoy, F. J. 1793: *Topographie vom Markgrathum Mähren 1. Ollmützer Kreis*. Wien: gedruckt bey Joseph Hraschanky k. k. deutsch-und hebrätscher Hofbuchdrucker und Buchhändler, 464.

Tajer, A. 2000: *Nálezová zpráva ze záchranného archeologického výzkumu Velký Týnec 2, odvodnění kostela*. Rkp. nálezové zprávy M-TX-200101392 [cit. 2026-04-09]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického centra Olomouc, p. o. DOI: 10.60585/M-TX-200101392. Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-200101392>.

SAS: Vitula, P. 1997: Velký Týnec – Hradisko, Na Kalvárii – Území s archeologickými nálezy [online]. In: *Informační systém o archeologických datech. Státní archeologický seznam ČR*. © 2026 Národní památkový ústav. Datum aktualizace 08. 06. 2023. ID_SAS 27539, poř. č. SAS 25-11-21/5. [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://isad.npu.cz/velky-tynec-hradisko-na-kalvarii-27539>.

Vránová, V. 2003: Archeologické nálezy a lokality na katastru Velkého Týnce, Čechovic a Vsiska. *Střední Morava* 16, 41–56.

Summary

In 2018 and 2019, a further surface survey was conducted by employees of the National Heritage Institute, Olomouc Regional Office, on a promontory in the centre of Velký Týnec (Olomouc District), in the area surrounding the kindergarten, as part of the NAKI II project *Moravian Crossroads*. The survey yielded pottery fragments, daub, and metallurgical slag. The pottery is dated primarily to the Bronze Age Urnfield culture and the La Tène period, with a smaller proportion dated to the High Middle Ages.

Vendula Vránová, Pavel Šlězár, Jakub Novák, Karel Faltýnek

Vrbátky (k. ú. Štětovice, okr. Prostějov)

Intravilán, parc. č. 129, 60/2, 102, 299/6, 332.

Lužická kultura. Sídliště. Skupina/sít sond. Záchranný výzkum.

AMČR: M-202500157.

Lokalizace: S-JTSK: -551398.11, -1131875.56

Ve dnech 28. srpna 2024 až 15. ledna 2025 byl prováděn záchranný archeologický výzkum při stavbě „Optická síť Štětovice (FTTx_M_NGA_V_NIO13_Štětovice_STPRO1_OK)“. Jeho výsledkem bylo „znovuobjevení“ již dříve registrované archeologické lokality, uvedené v literatuře v souvislosti s výstavbou místní školy v roce 1912, kdy dělníci narazili na několik jam s materiálem lužické kultury (Gottwald 1924, 78; 1931, 64). Přínosné je tak zejména upřesnění rozsahu této osady lidu mladší doby bronzové rozložené na poměrně nevýrazné terénní vlně vystupující z akumulčních rovin říčky Blaty v severozápadní části dnešní obce.

Literatura

AMČR: Záznam M-202500157 [cit. 2026-03-24]. Archeologická mapa České republiky. Dostupné z: <https://amcr.aiscr.cz/id/M-202500157>.

Gottwald, A. 1924: *Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku*. Prostějov: J. F. Buček.

Gottwald, A. 1931: *Můj archeologický výzkum: soupis předhistorických starožitností, vykopaných na sídlištích, v hrobech, jednotlivě nasbíraných i zachráněných z nahodilých nálezů*. Prostějov: Městské museum v Prostějově.